

EMIGRAREA MUSULMANILOR DIN DOBROGEA (1940) ÎN DOCUMENTELE VĂMII CONSTANȚA

Rezumat: Documentele create de Administrația Vamală Constanța au o valoare deosebită pentru studierea istoriei economice și sociale a României. Un aspect important evidențiat în material este emigrarea populației musulmane din sudul Dobrogei, în anul 1940, după semnarea Tratatului de la Craiova și cedarea Cadrilaterului către Bulgaria. Documentele vamale arată modul în care autoritățile au reglementat transportul persoanelor și al bunurilor în acest proces de relocare. Plecarea s-a realizat organizat, prin Portul Constanța, către Turcia.

Cuvinte-cheie: Vama Constanța, Dobrogea, musulmani, emigrare, Portul Constanța, Tratatul de la Craiova, Cadrilater, Turcia.

La 1 iulie 1905, prin *Legea generală a vămilelor*¹, lua ființă „Biroul de Vamă Constanța - întrepose, cu sucursala Mangalia”, instituție integrată Serviciul Exterior al Vămilei din cadrul Administrației Vămilei, aflată în subordinea Ministerului Finanțelor. Pe lângă atribuțiile de natură fiscală și tarifară, concretizate prin perceperea taxelor și drepturilor vamale aferente importului și exportului de mărfuri, instituția exercita și funcții de control asupra circulației călătorilor și bunurilor la frontierele statului. Aceste activități urmăreau prevenirea introducerii sau scoaterii ilegale din țară a mărfurilor și obiectelor supuse unui regim vamal special, precum metale prețioase, valute și alte categorii de bunuri reglementate prin legislația în vigoare.

Fondul arhivistic al Administrației Vamale Constanța cuprinde documente create în perioada 1924-1949, pentru intervalul anterior anului 1924, nu s-au păstrat documente.

Documentele care aparțin acestui fond prezintă o valoare istorică deosebită, fiind surse relevante pentru reconstituirea principalelor aspecte ale activității economice și comerciale desfășurate în perioada interbelică și imediat postbelică. Totodată, acestea oferă informații importante privind evoluțiile sociale și politico-administrative ale statului român, contribuind la înțelegerea unor evenimente și fenomene istorice privitoare la mobilitatea populației, circulația persoanelor peste hotare, controlul migrației, redau aspecte relevante asupra nivelului de trai, consumul și dinamica diferitelor categorii sociale.

Un astfel de eveniment istoric marcant este și emigrarea populației musulmane din sudul Dobrogei, după semnarea Tratatului de la Craiova (7 septembrie 1940) și cedarea Cadrilaterului Bulgariei, cei mai mulți dintre acești emigranți folosind Portul Constanța. Documentele emise de Direcțiunea Vămilei și Vama Constanța ilustrează caracterul organizat al acestei plecări, reglementat de autorități prin documente administrative care priveau și regimul bunurilor pe care populația avea dreptul să le transporte. Ele demonstrează că, în octombrie 1940, autoritățile române încă aplicau prevederile Convenției din 1936, publicată în 1937, privind emigrarea populației turcești din Dobrogea, în contextul amplului proces de relocări provocat de cedarea Cadrilaterului.

Următoarele documente din Fondul Administrația Vamală Constanța reflectă dimensiunea umană, dar și administrativă a migrațiilor generate de schimbările teritoriale din anul 1940.

* Gina GHIAȚĂ: dr., Serviciul Județean Constanța al Arhivelor Naționale; e-mail: ginaist2000@yahoo.com.

¹ Monitorul Oficial al României, nr.72, vineri 1(14) iulie 1905.

1

1940 octombrie 18, <București>. Adresa Direcțiunii Vănilor, Serviciul Tarifelor, înaintată Administratorului Vămii Constanța referitoare la verificarea respectării legislației privind emigrarea populației turcești din Dobrogea.

MINISTERUL FINANTELOR
DIRECȚIUNEA VĂMILOR
SERVICIUL TARIFELOR
Nr. 5755

II/426137/20 OCT.1940

Se va cere Prefecturii un delegat

276988/18 OCT. 1940

DOMNULUI ADMINISTRATOR AL VĂMII
CONSTANȚA

Urmare cererilor emigranților turci din Dobrogea, [...] și în conformitate cu rezoluțiunea Ministerială, de la Jurnal Nr. 21728/940, vă invităm să continuați să aplicați dispozițiunile art. 13 din Convențiunea pentru reglementarea emigrării populației turcești din Dobrogea, publicată în Monitorul Oficial nr. 10 din 14 Ianuarie 1937, la exporturile efectuate de numiții emigranți, dacă sunt îndeplinite toate condițiunile prevăzute în Convenția sus-menționată.

Verificarea se va face personal de Dvs. împreună cu delegatul Prefecturii Județului Constanța. După operațiuni, veți raporta Direcțiunii constatările Dvs.

DIRECTOR
(ss) indescifrabil

Șeful Serviciului
(ss) indescifrabil

Serviciul Județean Constanța al Arhivelor Naționale Constanța, Fond Administrația Vamală Constanța, d.32/1941-1942, f. 2.

2

1940 octombrie 10, Constanța. Adresa Administratorului Vămii Constanța către Prefectura Constanța referitoare la delegarea unei persoane pentru aplicarea dispozițiilor art. 13 din Convenția privind reglementarea emigrării populației turcești din Dobrogea.

II/26137/20.10.940

DOMNULE PREFECT

În baza ordinului Direcțiunii Vănilor Nr. 276988 din 18 octombrie a.c., ca urmare a rezoluției ministeriale de la Jurnalul Nr. 21738/940, vă rugăm să binevoiți a da delegație delegatului D-voastre ca împreună cu subsemnatul, să procedăm la aplicarea dispozițiilor art. 13 din Convențiunea pentru reglementarea emigrării populației turcești din Dobrogea, publicată în Monitorul Oficial nr. 10 din 14 Ianuarie 1937, la exporturile efectuate de numiții emigranți, dacă sunt îndeplinite toate condițiunile prevăzute în Convenția sus-menționată.

Administratorul Vămii
(ss) indescifrabil

Domniei Sale

DOMNULUI PREFECT AL JUDEȚULUI CONSTANȚA

S.J.A.N. Constanța, Fond Administrația Vamală Constanța, d.32/1941-1942, f. 3.

3

1940 octombrie 4, <București>. Adresa Direcțiunii Vănilor, Serviciul Tarifelor, înaintată Vămii Constanța referitoare la scutirea de taxe pentru refugiații musulmani din Dobrogea sudică, care emigrau spre Turcia.

MINISTERUL FINANTELOR
DIRECȚIUNEA VĂNILOR
SERVICIUL TARIFELOR
Nr. 255946/04 OCT. 1940

II/24948/9 oct.1940

La operație se va executa prezentul ordin
întocmai. Mărfurile celor ce au avut magazine nu li se
va permite ieșire afară din țară sub niciun motiv. Caii
sunt prohibiți la export.
(ss) indescifrabil

VĂMII CONSTANȚA

Urmare cererii înregistrată la Serviciul Tarifelor sub nr. 20240/1940 și în conformitate cu rezoluțiunea Ministerială, vă invităm să scutiți de orice fel de taxe la export și cu dispensă de formalitățile de export în vigoare (B.N.R. și O.S.S.) în condițiunile ordinului nostru Nr. 162057 din 29 august 1935, efectele, lucrurile și obiectele casnice uzate de strămutare, uneltele, instrumentele etc. de care s-au servit la exercitarea profesiei, comerțului sau meșteșugului, refugiații musulmani din Dobrogea sudică (circa 500-600 familii) care emigrează în prezent în Turcia.

Potrivit prevederilor J.C.M. Nr. 1600/1935, veți socoti la export de fiecare gospodărie câte cinci vite mari, ori în loc de una vită mare, câte cinci oi.

Emigranții părăsesc țara cu pașaport colectiv eliberat de Ministerul de Interne.

După operațiuni, referiți.

DIRECTOR.
(ss) indescifrabil

De asemeni autovehiculele (automobilele), chiar dacă au servit ca taxi, nu li se va permite ieșirea din țară.

(ss) indescifrabil

Șeful Serviciului
(ss) indescifrabil

S.J.A.N. Constanța, Fond Administrația Vamală Constanța, d.32/1941-1942, f. 4.

4.

1940 octombrie 4, <București>. Adresa Direcțiunii Vănilor, Serviciul Tarifelor, înaintată Vămii Constanța referitoare la scutirea de taxe pentru toate bunurile refugiaților musulmani din Dobrogea sudică, care emigrau spre Turcia.

MINISTERUL FINANTELOR
DIRECȚIUNEA VĂNILOR
SERVICIUL TARIFELOR
Nr. 5757

II/27292 bis/25 oct.1940

VĂMII CONSTANȚA

Urmare cererii delegatului refugiaților musulmani, înregistrată la Serviciul Tarifelor sub Nr. 21663/1940 și în conformitate cu rezoluțiunea Ministerială, vă invităm să scutiți de orice fel de taxe la export, toate mărfurile, mașinile, materialele și articolele, căruțele, trăsurile și vitele prevăzute în alăturatul tablou vizat de noi cu nr. 21663/1940, care aparținând refugiaților musulmani le duc cu ei în Turcia cu ocazia emigrării din Dobrogea sudică.

DIRECTOR

(ss) indescifrabil

Șeful Serviciului

(ss) indescifrabil

A se vedea tabloul exact anexat la ordinele nr. 60378/940 și 2664/940 al D-ției Reg. Export.

(ss) indescifrabil

S.J.A.N. Constanța, Fond Administrația Vamală Constanța, d. 32/1941-1942, f. 8.

THE EMIGRATION OF MUSLIMS FROM DOBRUJA (1940) IN THE DOCUMENTS OF THE
CONSTANȚA CUSTOMS OFFICE

Abstract: *The documents created by the Constanța Customs Administration are of particular value for the study of Romania's economic and social history. One important aspect highlighted in the material is the emigration of the Muslim population from Southern Dobruja in 1940, following the signing of the Treaty of Craiova and the cession of the Cadrilater to Bulgaria. The customs documents illustrate how the authorities regulated the transportation of people and goods during this relocation process. The departure was carried out in an organized manner, through the Port of Constanța, with Türkiye as the destination.*

Keywords: *Constanța Customs, Muslims, emigration, Constanța Harbor, Treaty of Craiova, Cadrilater, Türkiye.*